

The Effect of Language Contact on Word Order in the Arabkhaneh Dialect: A Typological Approach

Zohreh Daneshmand

Student of Ph.D. in Linguistics,
University of Alzahra, Tehran, Iran

Mohammad Amin Nasseh*

Assistant Professor of Linguistics,
University of Birjand, Birjand, Iran

Abstract

In this study, the word orders of the Arabic dialect of Arabkhaneh in South Khorasan have been investigated from a typological point of view. Arabkhaneh is a region consisting of several villages, 90 kilometers south of the center of South Khorasan whose mixed Arabic-Persian dialect, has been heavily influenced by the surrounding Persian language at all linguistic levels (morphological, syntactic, and phonological features). In this research, Dryer's (1992) "The Word Order Correlations" and Dabir-Moghadam's (1402) "Typology of Iranian Languages" were chosen as the frameworks to investigate the word order of Arabkhaneh's dialect. In the present study, the question that occupied the minds of researchers were as follows: 1) In which linguistic components has the Arabkhaneh dialect been deviated from standard Arabic typological patterns, and 2) in

*Corresponding Author: amin_nasseh@birjand.ac.ir

How to Cite: Daneshmand, Z., & Nasseh, M. A. (2025). The Effect of Language Contact on Word Order in the Arabkhaneh Dialect: A Typological Approach. *Language Science*, 12(21), 205-230. doi: [10.22054/ls.2024.79864.1660](https://doi.org/10.22054/ls.2024.79864.1660).

which components it has approached Persian linguistic typological patterns? In this research, in addition to using the questionnaire, certain interviews were conducted with 10 native speakers of Arabkhaneh who were illiterate (5 men and 5 women) and over 60 years old. After gathering the data, plenty of time was spent on data transcription using International Phonetic Alphabet (IPA) and the analysis of data. Analyzing the data, as regards to the typological behavior of the Arabkhaneh dialect, demonstrated that the dialect has diverged from standard Arabic patterns in certain components while in other components, the criterion has approached Persian. Furthermore, regarding components where standard Arabic accommodates two types of linguistic behavior, the Arabkhaneh dialect has accepted the Persian type and has shown no inclination towards using the second type

1. Introduction

This research aims to identify the word orders of the Arabic dialect of Arabkhaneh from a typological point of view. Arabkhaneh, a region in the southeastern part of South Khorasan Province, is home to a mixed Arabic-Persian dialect heavily influenced by surrounding Persian across at all linguistic levels. Currently, Arabkhaneh is among the most densely populated areas within the Sardaran District, Nehbandan County, with approximately 3,600 residents. The historical origins of the Arab community's settlement in southern Khorasan have remained undocumented and ambiguous. However, linguistic analyses of Arabic-speaking populations in South Khorasan, along with historical accounts of the Naderi era, suggest that the people of Arabkhaneh were not part of the initial Arab settlers who entered southern Khorasan during the early Islamic conquests. Evidence indicates that they were likely relocated to southern South Khorasan by Nader Shah from the southern ports of Iran.

2. Literature Review

This section reviews typological studies relevant to Standard Arabic and the Arabkhaneh dialect. Typological studies have illuminated the impact of language contact on syntactic and morphological shifts in dialects. The Arabkhaneh dialect, a unique mix of Arabic-Persian spoken in South Khorasan, is an example of such linguistic influence. Deeply affected by Persian at various linguistic levels, it diverges from standard Arabic norms. Studies like Al-Sha'er (2019) have underscored the strong verb-medial tendencies in Standard Arabic, while Mofidi (2019) explored case-marking systems, revealing diverse nominal structures. Furthermore, Rahmeh (2020) provided a comparative typological analysis of Persian and Arabic, identifying crucial syntactic variations. Despite these valuable contributions, typological analysis of the Arabkhaneh dialect remains sparse, particularly concerning its deviation from Arabic and alignment with Persian. Comprehensive studies specifically targeting Arabkhaneh include Nasseh (2008), who examined Persian-Arabic interactions in Arabkhaneh, and Jani (2008) who studied Arabkhaneh's linguistic divergence from other South Khorasan Arabic dialects. However, a systematic typological analysis employing Dryer's (1992) word order correlations and Dabir-Moghaddam's (2023) Iranian language framework has been largely absent. This study addresses that gap and focuses on word order patterns to identify where Arabkhaneh diverges from Arabic and approaches Persian.

3. Materials and Methods

The linguistic community of this study consists of 10 semi-literate native speakers from the Arabkhaneh region (5 men and 5 women over the age of 60). Data were gathered from natural conversations involving the participants and their companions. In conducting this research, the authors have followed the framework outlined in *Typology of Iranian Languages* by Dabir-Moghaddam (2023), which is based on Dryer's 24 universal components. As mentioned

before, Dryer (1992) introduces 23 universal components and provides a separate table for each one. In addition to these 23 components, the researchers utilized 6 other components that Dryer added to his database and shared with Dabir-Moghaddam. These additional components were incorporated into the study of the Arabkhaneh dialect. Following the analysis, it was found that four of these components do not apply to the Arabkhaneh dialect. Consequently, the final investigation proceeded with 25 components, which were employed to identify the typological features and syntactic behaviors of the dialect. The four non-applicable components were as follows: 1) The order of plural noun and noun, 2) The order of main verb and negative auxiliary, 3) The order of noun and free morpheme, 4) The order of negative affix and verb. To enable implicit comparative analysis of the linguistic behavior of Arabkhaneh with Standard Arabic, the researchers sought consultation from an experienced Arabic language instructor. For each example from the Arabkhaneh dialect across the various components, its Standard Arabic equivalent was provided in quotation marks and was italicized. Among the 25 examined components, eight typological features of the Arabkhaneh dialect are highlighted below. These features illustrate its divergence from Standard Arabic and its convergence toward Standard Persian. Additionally, there are instances where Standard Arabic presents two different syntactic structures, yet the Arabkhaneh dialect exclusively adopts the form aligned with Standard Persian, showing no inclination toward the alternative structure. Collectively, these examples reflect the linguistic influence of Persian on the Arabkhaneh dialect through language contact. It is noteworthy that the numbering of the components in this study aligns with the sequence presented in *Typology of Iranian Languages* by Dabir-Moghaddam (2023).

4. Results

The results reveal that the Arabkhaneh dialect exhibits distinctive word order patterns that significantly differ from Standard Arabic and mirror Persian structures. The analysis of 25 typological features indicates that Arabkhaneh consistently adopts Persian-like word orders including:

- a) Adverbs preceding verbs, contrasting the standard Arabic structure;
- b) Subjects preceding verbs, aligning with Persian syntax;
- c) Interrogative markers ('هل' or 'أ') are absent, replaced by intonational cues similar to Persian;
- d) Predicate adjectives and demonstratives precede nouns, following Persian ordering.

5. Discussion

The syntactic alignment of Arabkhaneh with Persian reflects the profound bilingualism in South Khorasan, where Persian dominates as the primary medium in educational and administrative settings. Unlike the verb-initial order typical of Arabic, Arabkhaneh adopts the subject-verb structure as a basic characteristic of Persian. This realignment suggests a syntactic restructuring beyond mere lexical borrowing, driven by consistent language contact. The positioning of adverbs and interrogatives mirrors Persian conventions and signifies a typological convergence that reshapes Arabkhaneh's linguistic identity. These syntactic changes not only influence everyday communication but also challenge the preservation of Arabic's typological integrity in the region.

6. Conclusion

This study underscores the typological transformation of the Arabkhaneh dialect as a consequence of sustained Persian influence. Its divergence from Arabic and approaching Persian exemplify the fluidity of grammatical structures under prolonged language contact. Further research is recommended to investigate the sociolinguistic

factors driving these shifts and to assess their implications for the dialect's sustainability and linguistic identity preservation.

Keywords: Arabkhaneh, word order, language typology, language borrowing, language contact.

--- دوفصلنامه علمی علم زبان -----

دوره ۱۲، شماره ۲۱، بهار و تابستان ۱۴۰۴، ۲۳۰-۲۰۵

ls.atu.ac.ir

DOI: [10.22054/ls.2024.79864.1660](https://doi.org/10.22054/ls.2024.79864.1660)

تأثیر تماس زبانی بر مؤلفه‌هایی از ترتیب واژه در گویش عربخانه: رویکردی رده‌شناختی

دانشجوی دکتری رشته زبان‌شناسی، دانشگاه الزهراء، تهران، ایران

زهرة دانشمند

استادیار دانشگاه بیرجند، دانشگاه بیرجند، بیرجند، ایران

محمدامین ناصح *

چکیده

در این مقاله آرایش واژه‌ها در گونه عربی منطقه عربخانه در ۹۰ کیلومتری جنوب بیرجند (خراسان جنوبی) از منظر رده‌شناسی آرایش واژه درایر مطالعه شده است. در این راستا، ویراست جدید کتاب رده‌شناسی زبان‌های ایرانی دیرمقدم جهت بررسی رده‌شناختی الگو قرار گرفت. گونه عربی عربخانه، گویشی است آمیخته از عربی و فارسی که در همه سطوح (آوایی، واژگانی و دستوری) تأثیر زیادی از فارسی پیرامون پذیرفته است. در مورد مدت تعامل این زبان‌ها در منطقه مزبور اختلاف نظر وجود دارد. در پژوهش حاضر سؤالی که ذهن نویسندگان را به خود معطوف داشت این بود که گویش عربخانه در چه مؤلفه‌هایی از الگوهای رده‌شناختی عربی معیار دور شده و در کدام مؤلفه‌ها به الگوهای رده‌شناختی فارسی نزدیک شده است. در این پژوهش با تعداد ۱۰ گویشور بومی کم‌سواد (۵ مرد و ۵ زن) بالای ۶۰ سال مصاحبه شد و سپس داده‌ها بر مبنای الگوی IPA واج‌نویسی و نهایتاً بر اساس مؤلفه‌های مورد نظر تحلیل شدند. در بررسی داده‌ها، رفتار رده‌شناختی گویش عربخانه نشان داد که در مؤلفه‌هایی از عربی معیار فاصله گرفته و در مؤلفه‌های دیگری به فارسی معیار نزدیک شده است. همچنین در مؤلفه‌هایی که عربی معیار دو نوع رفتار زبانی را پذیراست گویش عربی عربخانه گونه مشترک با فارسی معیار را پذیرفته و نسبت به کاربرد گونه دوم تمایلی نشان نداده است.

کلیدواژه‌ها: عربخانه، ترتیب واژه، رده‌شناسی زبان، قرض‌گیری زبانی، تماس زبانی، مصدری

* نویسنده مسئول: amin_nasseh@birjand.ac.ir

۱. مقدمه

عربخانه نام منطقه‌ای است در جنوب شرقی خراسان جنوبی که گویش آمیخته عربی - فارسی آن در همه سطوح زبانی، تأثیر بسیاری از فارسی پیرامون پذیرفته است. امروز عربخانه در تقسیمات کشوری از مناطق پرجمعیت بخش سرداران شهرستان نهبندان به شمار می‌رود و از جنوب به شهر شوسف، از شرق به حوالی مرز افغانستان، از غرب به کویر و از شمال به سریش منتهی می‌شود و جمعیتی حدود ۳۶۰۰ نفر دارد. از سابقه ورود این اعراب به جنوب خراسان اطلاع روشن و جامعی در دست نیست، ولی از بررسی زبان‌شناختی عرب‌زبانان خراسان جنوبی و نیز، از برخی منابع تاریخی مهم دوره نادری این گونه بر می‌آید که مردم عربخانه از عرب‌های متقدم این منطقه که هم‌زمان با فتوحات اعراب در صدر اسلام به جنوب خراسان وارد شده بودند، تلقی نشده و احتمالاً توسط نادرشاه از بنادر جنوب ایران به جنوب خراسان جنوبی کوچانده شده‌اند.

در پژوهش‌های ناصح (۱۳۸۷) و جانی (۱۳۸۷) تمام منابع تاریخی در مورد عرب‌های عربخانه تا آن زمان گرد آمده و به صورت مستند از سابقه حضور عرب‌زبانان فعلی آن یاد شده است. علاوه بر این، استدلال‌هایی زبان‌شناختی به مدد تخمین‌های تاریخی آمده و از میان اقوال موجود، گمانه کوچ و حضور اغلب جمعیت عرب‌زبان فعلی این قوم در دوره نادرشاه تقویت شده است.

استرآبادی (۱۳۴۱) آورده است که در سال ۱۱۴۷ هـ. ق و در زمان حکومت نادرشاه افشار، طهماسب قلی خان جلایر (سردار سپاه او) پس از سرکوب اعراب جنوبی ایران، آنان را از راه کرمان روانه خراسان کرد. مؤلف *نادرنامه* می‌نویسد: «طهماسب خان جلایر، شیخ احمد مدنی و عده‌ای دیگر از سران طاغی بنادر را اعدام نموده و عده کثیری از اعراب را به خراسان و استرآباد منتقل کرد. سپس، دژهای آنان را با خاک یکسان کرد» (قدوسی، ۱۳۳۹). با نگاهی به جمعیت عرب‌زبانان خراسان در سده‌های اخیر به نظر می‌رسد که تنها منطقه عربخانه است که می‌تواند محل استقرار چنین مهاجرینی تلقی شود و به لحاظ جغرافیای سیاسی در ناحیه‌ای ساکن شده‌اند که محل تلاقی بلوچ‌ها، افغانه و فارس‌ها بوده و حاکمان آن (خاندان خُزیمه / عَلم) نیز عرب‌تبار بوده‌اند.

۲. پیشینه پژوهش

در این بخش به برخی از مطالعات انجام شده در باب رده‌شناسی زبان عربی معیار و همچنین، پژوهش‌هایی در زمینه گویش عربخانه پرداخته می‌شود. لذا، مطالب پیش‌رو در دو بخش مزبور ارائه شده است.

۲-۱. پیشینه مطالعات رده‌شناسی عربی

الشاعر (۱۳۹۸) در پژوهش خود بر شناخت ویژگی‌های رده‌شناختی زبان عربی و بررسی تطبیقی آنها با زبان فارسی تمرکز دارد. او نتیجه می‌گیرد که زبان عربی معیار به رده زبان‌های فعل‌میانی تمایلی قوی دارد. مفیدی (۱۳۹۸) در مقاله‌ای به مطالعه رده‌شناسی نظام حالت^۱ اسم در زبان عربی می‌پردازد. در نظریه‌های زبان‌شناسی، بحث «اعراب اسم» با عنوان «حالت اسم» بیان شده و همچنین، انواع مختلف الگوهای حالت‌نمایی^۲ و نشانه‌های آن در زبان‌های مختلف جهان معرفی شده است. مقاله مفیدی به‌منظور بررسی این الگوهای منظم (و نظام دستوری حاکم بر آنها) در عربی فصیح و قدیم از دیدگاه طبقه‌بندی‌ها و اصطلاحات زبان‌شناسی با تمرکز بر رویکرد رده‌شناسی زبان تدوین شده است. وی دو الگوی کلی را در حالت‌نمایی اسم در عربی با تکیه بر ملاک‌های ساختاری و صوری (مبتنی بر صورت نهایی کلمه) بیان می‌کند: ۱- اسم‌های دارای پسوند شمار (اسم‌های مثنی، جمع مؤنث و جمع مذکر سالم) که از یک نظام دو عضوی (حالت فاعلی^۳ و غیرفاعلی^۴) پیروی می‌کنند و ۲- اسم‌های فاقد پسوند شمار (اسم‌های مفرد و جمع مکسر) که یک نظام سه عضوی حالت (حالت فاعلی، مفعولی^۵ و اضافی^۶) را تشکیل می‌دهند. او در این پژوهش با نگاهی نظریه‌بنیاد، در هر بخش رفتارهای غالب و همچنین استثنائات را شرح داده است.

-
1. case system
 2. case marking
 3. nominative
 4. non-nominative
 5. accusative
 6. genitive

رحمه (۱۳۹۹) در رساله دکتري خود به بررسی تطبیقی - رده‌شناختی روابط نحوی (ترتیب سازه^۱، حرکت پرسشواژه، بند موصولی^۲، ساخت سببی^۳، نظام حالت، وجه^۴ و نمود^۵) در زبان‌های فارسی و عربی می‌پردازد. نتایج به‌دست آمده از پژوهش وی نشان داد که زبان عربی نسبت به زبان فارسی با جهانی‌های^۶ ارائه‌شده انطباق بیشتری دارد.

۲-۲. پیشینه پژوهش در زمینه گویش عربخانه

راجع به گویش عربخانه مطالعات قابل‌صورت نگرفته است و در حد اطلاعات نگارندگان، تاکنون پژوهشی روشمند با نگاه رده‌شناختی و بر اساس الگوی درایر^۷ (1992) به انجام نرسیده است. آیتی (۱۳۷۱) در کتاب خود، بهارستان، تاریخ ورود عرب‌زبانان ناحیه عربخانه را به زمان نادر منتسب می‌کند. مقاله عباسی (۱۳۷۷) در زمینه تاریخچه مهاجرت عرب‌زبانان خراسان جنوبی است و جنبه تاریخی دارد و حضور این اعراب را به صدر اسلام مرتبط می‌داند. پایان‌نامه آموزگار (۱۳۸۰) در رشته زبان و ادبیات عرب با عنوان بررسی گویش منطقه عربخانه و مقایسه آن با عربی کلاسیک و مقاله مستخرج از آن (۱۳۸۷) نیز، به بررسی زبان‌شناختی گویش عربی - فارسی این منطقه اشاره دارد.

ناصح (۱۳۸۷) در پژوهشی با عنوان تعامل دو زبان فارسی و عربی در جزیره زبانی عربخانه به مطالعه زبان‌شناختی این گویش پرداخته است. جانی (۱۳۸۷) نیز در بخشی از پایان‌نامه خود با عنوان بررسی و توصیف گویش عربی شهرستان درمیان در خراسان جنوبی، به تفاوت گویش عربخانه با گویش عربی رایج در چند روستای منطقه درمیان اشاره دارد. او پس از طرح آرای مورخان در باب زمان ورود اعراب به جنوب خراسان و منشاء قبیله‌های عرب این ناحیه و اشاره به عدم تشابه گویش مردم این ناحیه با عربی خوزستان، عرب‌زبانان اهل تسنن جنوب خراسان را هم‌گویش با عرب‌زبانان منطقه عربخانه

-
1. constituent order
 2. relative clause
 3. causative construction
 4. mood
 5. aspect
 6. universals
 7. Dryer, M.

معرفی نموده است. سیدی و جانی (۱۳۸۷) در مقاله‌ای با عنوان بررسی گویش عربی جنوب خراسان، به مطالعه شباهت گویش عربی جنوب عراق با جنوب خراسان از لحاظ آوایی می‌پردازد. امیرآبادی‌زاده (۱۳۸۸) در پایان‌نامه خود با عنوان توصیف ساخت‌واژه/اسم و فعل ثلاثی در گویش عربی منطقه عربخانه به بررسی زبان‌شناختی این گویش می‌پردازد. در این پژوهش به ارائه مصادیقی در باب تأثیرات فارسی معیار بر گویش عربخانه و فاصله گرفتن آن از عربی معیار در حوزه ساخت‌واژه توجه شده است.

کاظمی (۱۳۹۳) در کتاب تاریخ عربخانه توضیحاتی را در مورد تاریخچه مهاجرت عرب‌های متقدم به خراسان جنوبی ارائه داده است و حضور ساکنان عربخانه را به صدر اسلام مرتبط می‌داند. نوروزی و قربانی (۱۳۹۴) در مقاله خود به بررسی تأثیر فعل اسنادی فارسی بر ساختمان فعل در گویش عربخانه (روستای خسروآباد) پرداخته‌اند و در نهایت چهار نوع ساخت اسنادی را در این گویش مشاهده کرده‌اند. آذری (۱۳۹۶) در پایان‌نامه خود به بررسی ساخت صرفی فعل در گویش عربی درمیان و مقایسه آن با عربی معیار می‌پردازد. وی اشاره می‌کند که در این گویش و تحت تأثیر فارسی، صیغه‌ای با عنوان مثنی وجود ندارد و آرایش نحوی بسیاری از جمله‌ها شبیه فارسی است و فعل نیز در این گویش در پایان جمله قرار می‌گیرد، این در حالی است که جنس در این گویش اهمیت ویژه‌ای دارد. عزیزی (۱۳۹۷) در پایان‌نامه خود به مطالعه و بررسی دستگاه گویش عربی روستای توتسک پرداخته و علاوه بر مطالعه تغییرات زبانی، به مطالعه ساختار صرفی و توضیح میزان پابندی قواعد تصریف در گویش عربی روستای توتسک با قواعد تصریف و واژه‌سازی در عربی معیار پرداخته است.

ازجمله پژوهش‌های انجام‌شده در خارج از کشور در معرفی و بررسی این گویش می‌توان به پژوهش‌های دالگرن^۱ (۲۰۰۵) و داده‌های سیگر^۲ (۲۰۰۲) اشاره کرد. دالگرن (۲۰۰۵) در این مقاله ضمن معرفی منطقه عربخانه، این گویش را از منظر آوایی و ساخت‌واژی توصیف می‌کند. در بخش آواشناسی و همخوان‌ها، دالگرن تأثیر زبان فارسی

1. Dahlgerm, S.

2. Seeger, U.

بر این گویش را چنین بیان می‌کند: تلفظ حروف «ظ» و «ض» هر دو به صورت /z/ است و وجود /q/ در کلمات نشان‌دهنده تأثیر آشکار زبان فارسی بر این گویش است.

۳. روش

جامعه زبانی این پژوهش شامل ۱۰ گویشور کم‌سواد بومی منطقه عربخانه (۵ مرد و ۵ زن بالای ۶۰ سال) است. داده‌ها گاهی از تعاملات گفتاری میان سالمندان و همراهان گویشوران منتخب نیز گردآوری شده است. نویسندگان در این پژوهش به روند حاکم بر کتاب *رده‌شناسی زبان‌های ایرانی* دبیرمقدم (۱۴۰۲) که مبتنی بر مؤلفه‌های جهانی بیست و چهارگانه درایر است، نظر داشته‌اند. همانطور که پیش‌تر ذکر شد، درایر (1992) در مقاله خود ۲۳ مؤلفه جهانی را ارائه نموده و به صورت مجزا برای هر کدام جدولی به دست داده است. نگارندگان علاوه بر ۲۳ مؤلفه ذکرشده، از ۶ مؤلفه دیگر که درایر به پایگاه داده خود افزوده و در اختیار دبیرمقدم قرار داده، برای مطالعه گویش عربخانه بهره گرفته‌اند که پس از بررسی، مشخص شد ۴ مؤلفه در گویش عربخانه، مصداقی ندارند و لذا، ۲۵ مؤلفه برای پیش‌برد پژوهش، نهایی گردید. چهار مؤلفه بی‌مصداق مذکور عبارت‌اند از: الف) توالی اسم جمع و اسم؛ ب) توالی فعل اصلی و فعل کمکی نفی؛ ج) توالی اسم و تکواژ آزاد^۱ و د) توالی وند منفی ساز و فعل. به منظور امکان مقایسه ضمنی رفتار زبانی عربخانه با عربی معیار، با بهره‌گیری از مشاوره یک دبیر مجرب عربی (کارشناس ارشد مترجمی زبان عربی) برای هریک از شاهد مثال‌های گویش عربخانه در مؤلفه‌های مختلف، معادل عربی معیار آنها ذیل هریک در گیومه و با قلم خوابیده (ایتالیک) درج شد تا به این شکل از مثال عربی عربخانه متمایز شده و بر مبنای آن مثال‌ها بتوان جدول تطبیقی نهایی را با اطمینان بیشتری تکمیل نمود.

از میان ۲۵ مؤلفه بررسی شده، به ۸ نمونه از مؤلفه‌های رده‌شناختی گویش عربخانه اشاره شده که نشان‌دهنده فاصله گرفتن آن از عربی معیار و نزدیک شدن آن به فارسی معیار هستند. در این میان، آن دسته از مؤلفه‌هایی که در عربی معیار دو نوع رفتار زبانی

1. free

برای آن وجود داشته و گویش عربخانه گونه مشترک با فاسی معیار را پذیرفته است و نسبت به کاربرد گونه دوم تمایلی نشان نداده نیز دیده می‌شود. این نمونه‌ها مجموعاً منعکس‌کننده تأثیر تماس زبانی گویش عربخانه از فارسی پیرامون است. شایان ذکر است که در اشاره به شماره مؤلفه‌های بررسی‌شده، سعی شده الگوی شماره‌گذاری مندرج در کتاب *رده‌شناسی زبان‌های ایرانی* دبیرمقدم (۱۴۰۲) محفوظ بماند.

۴. یافته‌ها

در این بخش شواهدی از تأثیر تماس زبانی فارسی پیرامون بر مؤلفه‌هایی از ترتیب واژه در گویش عربخانه آورده شده است.

۱-۴. مؤلفه ۶: توالی فعل و قید حالت

قید کلمه‌ای است که توضیحی برای مفهوم فعل ارائه می‌کند. در عربی معیار قید حالت، اسمی غالباً مشتق است و چگونگی حالت صاحب آن را در هنگام وقوع فعل بیان می‌کند و همیشه پس از فعل می‌آید یا به عبارت دیگر، فعل پیش از قید حالت قرار می‌گیرد. اعراب در گویش عربخانه عملکرد واقعی خود را از دست داده و برای بیان نقش قید حالت در جمله، /be/ فارسی به اول بیشتر صفات فارسی افزوده می‌شود. همانطور که در مثال ۲ مشاهده می‌شود، می‌توان بعضی از قیدها را به عنوان گروه قیدی به شمار آورد، مانند «بلاحتیاط». علاوه بر این، در مثال ۳ کلماتی مانند «جَعان=گرسنه» در این گویش به عنوان قید حالت تلقی می‌شوند. با توجه به مثال‌های زیر می‌توان گفت قید حالت در گویش عربخانه به رغم زبان عربی، پیش از فعل قرار می‌گیرد یا به عبارت دیگر، همچون فارسی، فعل پس از قید حالت می‌آید.

۱- علی بجلب اَدَر گَه قَلجَه (علی آهسته در را بست).

– «أَغْلَقَ عَلَيَّ الْبَابَ بَطِيئًا» /ʔæli bedʒe:leb ʔædærʔæh qeledʒ-e/

۲- اُهوُ بلاحتیاط رانندگی یَسَی (او با احتیاط رانندگی می‌کند).

– «هُوَ يَقُودُ السَّيَّارَةَ بِاِحْتِيَاظٍ» /ʔoho bel-ʔehtijat ranændeʔi je-sæj/

۳- علی جَعَانُ إِلَى الْكَبَّةِ جَا (علی گرسنه به خانه آمد).

- «جاءَ علیٌّ إِلَى الْعُرْفَةِ جوعان» /ʔæli dʒæʕan ʔel-æɪ ʔobbæ dʒe/

۴-۲. مؤلفه ۱۶: توالی فعل و فاعل

در این مؤلفه جایگاه فاعل نسبت به فعل بررسی می‌شود. در زبان عربی معیار در حالت بی‌نشان، فعل پیش از فاعل می‌آید. در فارسی معیار نیز، فاعل پیش از فعل واقع می‌شود. همانطور که در مثال‌های زیر مشهود است، در گویش عربخانه هم فاعل پیش از فعل قرار می‌گیرد.

۴- الْخَيَّاطُ أَلْبَسَ خَيْطَ (خیاط شلوار را دوخت). /ʔæɪ-xæjjat ʔæɪbes xæjjet-e/

- «خاطَّ الْخَيَّاطُ السَّلْوَارَ»

۵- الزَّرْعُ الْآرَضُ زَرَعَهُ (کشاورز زمین را شخم زد). /ʔæɪzærræʕ ʔæɪærz zeræʕ-hæ/

- «حَرَثَ الزَّرْعُ الْأَرْضَ»

۶- علی أَدْرَكَهُ بِجَلْبٍ قَلِجَه (علی آهسته در را بست). /ʔæli ʔædærʔæh bedʒeleb qeledʒ-e/

- «أَغْلَقَ عَلَيَّ الْبَابَ بَطِيئًا»

۷- أَبُو كُبَّةٍ شَرَى (پدرم برای من خانه خرید). /ʔobu-j ʔobbæ ʃere le-j/

- «إِشْتَرَى أَبُو لِي بَيْتًا»

۴-۳. مؤلفه ۱۳: توالی ادات استفهام و جمله

در زبان عربی معیار «أ، هَل» ادات استفهام هستند و در ابتدای جمله قرار می‌گیرند و معادل آنها در زبان فارسی «آیا» است (قطریب، ۱۹۹۴). در گویش عربخانه همچون زبان فارسی، ادات استفهام «آیا» وجود ندارد. از این رو، خانه مربوطه در جدول مؤلفه‌ها علامت گذاری نشده است. از سویی ادات استفهام «آیا» در فارسی معیار (گونه گفتاری) نیز دیده نمی‌شود؛ گرچه در گونه رسمی، «آیا» در آغاز جمله می‌آید. در این گویش، لحن و آهنگ کلام

به حالت خیزان در انتهای جمله، بیانگر خبری بودن یا پرسشی بودن آن است. در برخی موارد نیز، با آوردن «لا» در پایان جملات و جابه جایی ارکان جمله، حالت پرسشی به دست می آید.

۸- علی جا= علی آمد. (جمله خبری) / (آیا) علی آمد؟= علی جا؟^۹ (جمله پرسشی)
- «أُعلیَّ جاء؟ / هل جاء علی؟»
/ʔæli dʒe/

۹- خسر شری؟ ((آیا) ماست خریده ای؟) - «هل اشتريت اللبن؟»
/xe:ser ʃere-j/

۱۰- شبعْتُ یا لا؟ ((آیا) سیر شدی یا نه؟) - «هل (أ) شبعْتُ أم لا؟»
/ʃebæʔ-t je le/

۴-۴. مؤلفه ۷: توالی فعل اسنادی و گزاره/مسند

در عربی معیار فعل های ناقص (صار، کان، لیس) برابر فعل های اسنادی هستند و وابسته های این فعل ها؛ یعنی اسم و خبر افعال ناقصه پیش از آنها می آیند (مانند هو صار طیباً). در نتیجه تأثیرپذیری از زبان فارسی، گویش عربخانه از کلمات گوناگونی برای صیغه های صرفی «است» بهره می برد. در مثال های زیر مشاهده می شود که احتمالاً فعل اسنادی مذکور، از درآمیختن فعل ربط فارسی با ضمائر مختلف عربی متناسب با صیغه های فعل به دست آمده است.

۱۱- أُخوی طیب هو (برادرم پزشک است). - «أُخی طیب»
/ʔoxo-j tebib hov/

۱۲- نَزوته سوده هی (گربه او سیاه است). - «قَطَّته سوداء»
/nezuteh sowdæ hej/

۱۳- أَهم مسفر هم (آنها مسافر هستند). - «هم مسافرون»
/ʔohom mesefer hom/

۱۴- انت رجل هست (تو مرد هستی). - «أنت رجل»
/ʔentæ redʒdʒel hæst/

همانطور که مشاهده شد، با توجه به نمونه های فوق، در گویش عربخانه همچون زبان فارسی، فعل اسنادی در جمله پس از گزاره قرار می گیرد.

۴-۵. مؤلفه ۱۰: توالی صفت اشاره و اسم

صفت اشاره در زبان عربی معیار زیرمجموعه اسم اشاره است و به دو دسته تقسیم می‌شود: الف) مشارالیه از نظر مذکر، مؤنث، تثنیه و عاقل یا غیرعاقل رعایت می‌شود و ب) مشارالیه از نظر دوری یا نزدیکی یا میانجی بودن آن در بین دوری و نزدیکی رعایت می‌شود و می‌تواند متناسب با نوع صفت اشاره، پیش و یا پس از اسم بیاید (أنا ابته الرجل ذاک). به دیگر سخن، اسم اشاره در عربی معیار مانند فارسی پیش از مشارالیه می‌آید ولی گاهی اسم اشاره صفت واقع می‌شود که در این صورت پس از اسم می‌آید. (اسم اشاره: هذا الرجل عزیز/ صفت اشاره: جاء الرجل هذا). در گویش عربخانه هرگاه ضمائر اشاره با واژه‌ای دیگر همراه شوند، صفت اشاره محسوب می‌شوند. همانطور که در مثال‌های زیر مشاهده می‌شود، در گویش عربخانه صفت اشاره پیش از اسم قرار می‌گیرد. در جدول ۱ ضمائر اشاره در این گویش آورده شده است:

جدول ۱. ضمائر اشاره/صفات اشاره

مفرد		جمع	
نزدیک	دور	نزدیک	دور
این = ذا ← /ze:/ «هذا»	آن = ذاک ← /zak/ «ذالک»	اینان = ذال ← /zalo/ «هؤلا»	آنها = ذالک ← /zalok/ «اولئک»
این = ذی ← /zej/ «هذه»	آن = ذیچ ← /zitʃ/ «تلك»	اینان = ذلن ← /zælæn/ «هؤلا»	آنها = ذلنک ← /zælænk/ «اولئک»

۱۵- ذیچ الجبله (آن کوه) - «ذالک الجبل» /zitʃ-æɫ-dʒebelæ/

۱۶- ذی الکرکوه (این خیار) - «هذا الخیار» /zej-æɫ-kærkovvæ/

۱۷- ذیچ البضه (آن تخم مرغ) - «تلك البیضه» /zitʃ-æɫ be:zæ/

۶-۴. مؤلفه ۱۱: توالی قید مقدار و صفت

در عربی معیار قید مقدار می‌تواند پیش و یا پس از صفت ظاهر شود و توالی قید مقدار و صفت در این زبان آزاد است، اما در گویش عربخانه همسو با فارسی معیار، قید مقدار پیش از صفت قرار می‌گیرد.

۱۸- کثیر جَعَانْ (خیلی گرسنه) - «هو جوعان جداً/ هو جداً جوعان» /kesir dʒæʕan/

۱۹- کثیر کاهِلْ (خیلی تنبل) - «کسلان جداً» /kesir kahel/

۲۰- کثیر خَيْسْ (بسیار بدجنس) - «خَبِيثٌ كَثِيرًا» /kesir xæjjes/

۲۱- خَیْلِيْ گُسیرْ (خیلی کوتاه) - «قَصِيرٌ جَدًّا» /xæjli ʔosir/

۷-۴. مؤلفه ۲۳: توالی مفعول و فعل

در زبان عربی معیار، مفعول معمولاً پس از فعل قرار می‌گیرد؛ گرچه در مواردی لازم است مفعول پیش از فعل بیاید (فَإِمَّا الْيَتِيمَ فَلَا تَقْهَرْ)، ولی در گویش عربخانه همسو با فارسی معیار، مفعول پیش از فعل واقع می‌شود.

۲۲- أَنَا أَلْجَازِيَّةُ وَدَّتْهُ (من جایزه را برده‌ام). /ʔænæ ʔæl-dʒajezæ væddæt-hæ/ - «أنا فزتُ بالجائزة»

۲۳- عَلِيٌّ أَلْرُوزْنَامَةُ شُعْطَهُ (علی روزنامه را پاره کرد). /ʕæli ʔæl-ruznamæ ʃoʔʔæthæ/ - «مَرَّقَ عَلِيٌّ الْجَدِيدَةَ»

۲۴- أَحْنُ أَغْدًا عَادَ نَاكِلَهُ (ما نهار را خواهیم خورد). /ʔehnæ ʔæ-Gedæ ʔeʕad n-akle/ - «نَحْنُ سَنَأْكُلُ الْغَدَاءَ»

۲۵- أَلْمُعَلِّمُ اجْتَبَ مِنْ زَهْرًا اخْذَهُ (معلم کتاب را از زهرا گرفت). /ʔæ-moʕælem ʔetʃteb men zæhra ʔexez-eh/ - «أَلْمُعَلِّمُ أَخَذَ الْكِتَابَ مِنْ زَهْرَاءَ»

۸-۴. مؤلفه ۴: توالی صفت و مبنای مقایسه

در عربی معیار، صفات از منظر اعراب، معرفه و نکره، عدد و جنس از موصوف، تبعیت می‌کنند. اسم تفضیل که صفت و مبنای مقایسه را نشان می‌دهد، معمولاً بر وزن افعال ساخته می‌شود و صفات پیش از فعل می‌آیند. از آنجایی که گویش عربخانه تحت تأثیر زبان فارسی معیار قرار گرفته است، جایگاه صفات در آن به فارسی شباهت پیدا کرده‌اند. موصوف‌ها برخی اوقات با صفت خود از منظر عدد و جنس مطابقت دارند و گاه نیز، چنین مطابقتی ملاحظه نمی‌شود. در نتیجه، صفات را در گویش مذکور می‌توان به دو دسته اصلی صفات کیفی^۱ و صفات کمی^۲ تقسیم نمود:

صفت کیفی: صفتی است که بیانگر چگونگی، حالت و کیفیت موصوف است و معمولاً پس از اسم قرار می‌گیرد. این صفات متأثر از زبان فارسی بوده و با اسم پیشین خود مطابقت می‌کنند. گاهی نیز این مطابقت دیده نمی‌شود و این صفات معمولاً به اسم با اتصال تنوین «-en/» به آخر موصوف اضافه می‌شوند؛ در واقع این کسره‌ای است که بین موصوف و صفت در فارسی ظاهر شده، اما به شکل تنوین آورده می‌شود.

۲۶- شَجَرَةُ الْخَضِرَ (درخت سبز) - «شَجَرَةُ الْخَضِرَاءِ» /ʃedʒeret-en xæzræ/

۲۷- دَرَبٌ طَوِيلٌ (راه طولانی) - «طَرِيقٌ طَوِيلٌ» /dærb-en tevil/

صفات کمی: صفتی که برای نشان دادن کمیت، تعداد یا مقدار به کار می‌رود و در این گویش به دو دسته تقسیم می‌شود: الف) صفات کمی معین، ب) صفات کمی نامعین. اغلب اعدادی که در این گویش به شکل فارسی استفاده می‌شوند می‌توانند نقش صفات کمی معین را عهده‌دار باشند و پیش از اسم واقع می‌شوند.

۲۸- فَيَحْتَبُ (یک کتاب) - «کتاب واحد» /fæ-tʃteb/

۲۹- سَه تَات اِمْرِي (سه تا زن) - «ثَلَاثُ نِسَاءٍ» /se-tæt ʔemrej/

1. quantitative
2. qualitative

۳۰- خیلی سوده (مونث) (بسیار سیاه) - «سوداءِ جداء» /xæjli soda/

صفت عالی: گرچه توالی صفت و مبنای مقایسه عموماً با صفت تفضیلی بررسی می‌شود، برای ساخت صفت عالی در این گویش برخلاف عربی معیار، دو صیغه مؤنث «فعلاء» و «فعلی» در حالت صفتی استفاده نمی‌شود و تنها در اسامی خاص مانند کبری و صغری مشاهده می‌شوند. در گویش عربخانه صفت تفضیلی تحت تأثیر زبان فارسی بوده؛ به نحوی که از نشانه‌های «تر» و «ترین» برای توضیح برتری بهره می‌گیرند و برای ساخت صفت تفضیلی سه صورت زیر مشاهده می‌شود:

الف) صفت تفضیلی (اصغر) به همراه «تر» و «ترین»، مانند «أصغر تر» /ʔæsGær-tær/

ب) صفت ساده با پیوند «تر» و «ترین»، مانند «زین تر (بهتر)» /zein-tær/

ج) صفت تفضیلی بر وزن «أفعل» مانند «أصغر» /ʔæsGær/

۳۱- علی من أخوه أصغر هو (علی از برادرش کوچکتر است).

- «علی أصغر من أخیه» /ʔæli men ʔoxu-h ʔæsGær hov/

۳۲- أنا ثلاث أخو عني ان چیرترین هم فی کلاس سبع هو (من سه برادر دارم که بزرگترین آنها در کلاس هفتم است).

/ʔænæ sælas ʔoxvæ ʔenn-i ʔen tʃebir-tærin hom fi kelas sæbʔæ hov/

- «لی ثلاثة إخوان أن اکبرهم فی الصف السابع»

بر اساس مثال (۳۱)، صفت در گویش عربخانه مانند فارسی هم می‌تواند پیش از مبنای مقایسه واقع شود و هم پس از آن؛ در حالی که در عربی معیار، صفت پیش از مبنای مقایسه قرار می‌گیرد.

۹-۴. مؤلفه ۵: توالی فعل و گروه حرف اضافه‌ای

در زبان عربی معیار فعل پیش از گروه حرف اضافه‌ای می‌آید، در حالی که در فارسی معیار فعل پس از گروه حرف اضافه‌ای قرار می‌گیرد. در گویش عربخانه، گروه حرف اضافه‌ای در مواردی پیش از فعل می‌آید و در مواردی پس از آن واقع می‌شود.

۳۳- اَهُوَ اَلْيَدِمَ يَالْمُقَرَّفَه اِجَلَه (او غذا را با قاشق خورد).

- «هُوَ اَكَلَ الطَّعَامَ بِالْمَلْعَقَه» /ʔohov ʔæl-idem jæl-moqorfa ʔetʃæl-e/

۳۴- اُبُوِي كَبَّه شِرْلِي (پدرم برای من خانه خرید).

- «اُبِي اشْتَرِي لِي بَيْتًا» /ʔobu-j ʃobbæ ʃere-le-j/

۳۵- اَلْقَلَمُ تَحْتَ اَلْمِيزِ هُو (مداد زیر میز است).

- «اَلْقَلَمُ تَحْتَ الطَّاوَلَه» /ʔæl-qælæm tæht-ælmiz hov/

۳۶- عَلِي جَعَانُ اِلِي الكُبَّه جَا (علی گرسنه به خانه آمد).

- «جَاءَ عَلِي اِلِي اَلْعُرْفَه جوعَان» /ʔæli dzæʃan ʔel-ælmiz ʃobbæ dʒe/

۵. بحث و نتیجه‌گیری

با در نظر گرفتن شرایط نگران‌کننده جمعیت سخنگویان گونه زبانی عربخانه، گرچه مطالعات توصیفی چندی در باب آن در دهه اخیر انجام شده است، پژوهش روشمندی از منظر رده‌شناسی زبان مبتنی بر معیارهای بین‌المللی در این باره صورت نگرفته است. با توجه به ویژگی‌های زبانی جالب توجه گویش عربخانه و نیز موقعیت مکانی آن، گردآوری و ثبت اطلاعاتی درباره برخی ویژگی‌های رده‌شناختی مهم این گونه زبانی حائز اهمیت است.

با نگاهی به جدول ۲ می‌توان گفت در مؤلفه‌هایی چون شماره‌های ۶ (توالی فعل و قید حالت)، ۱۶ (توالی فعل و فاعل) و ۱۳ (توالی ادات استفهام و جمله) رفتار زبانی گویش عربخانه از عربی معیار فاصله گرفته است؛ به این شکل که در مؤلفه‌های ۶ و ۱۶ رفتار زبانی

عربی را رها و رفتار زبانی فارسی را پذیرفته است و در مؤلفه ۱۳ ادات استفهام عربی را رها نموده و از ابزارهای دیگری چون آهنگ جمله یا برخی ساخت‌های مرتبط بهره می‌گیرد.

جدول ۲. مؤلفه‌های ترتیب واژه در گویش عربخانه؛ نشان‌دهنده فاصله آن از عربی معیار

مؤلفه	نوع توالی	گویش عربخانه، زبان عربی و فارسی
۶	توالی فعل و قید حالت	عربخانه: فعل پس از قید حالت عربی: فعل پیش از قید حالت فارسی: فعل پس از قید حالت
۱۶	توالی فعل و فاعل	عربخانه: فاعل پیش از فعل عربی: فاعل پس از فعل فارسی: فاعل پیش از فعل
۱۳	توالی ادات استفهام و جمله	عربخانه: ادات استفهام وجود ندارد. عربی: ادات استفهام پیش از جمله فارسی: ادات استفهام پیش از جمله

همچنین با نگاهی به جدول ۳ می‌توان گفت در مؤلفه‌هایی چون شماره‌های ۷ (توالی فعل اسنادی و گزاره/مسند)، ۱۰ (توالی صفت اشاره و اسم)، ۱۱ (توالی قید مقدار و صفت) و ۲۳ (توالی مفعول و فعل) که عربی معیار دو نوع رفتار زبانی را پذیراست، گویش عربخانه گونه مشترک با فارسی معیار را پذیرفته و نسبت به کاربرد گونه دوم تمایلی نشان نداده است.

به علاوه با نگاهی به جدول ۴ می‌توان گفت در مؤلفه ۴ (توالی صفت و مبنای مقایسه) عربی معیار یک رفتار زبانی، و فارسی معیار دو نوع رفتار زبانی را داراست که گویش عربی عربخانه علاوه بر حفظ رفتار زبانی عربی معیار، رفتار زبانی دیگری را نیز از فارسی پذیرفته است. لذا، همچون فارسی معیار به دو نوع رفتار زبانی در این مؤلفه تمایل نشان داده و کاملاً با فارسی منطبق شده است.

جدول ۳. مؤلفه‌های ترتیب واژه در گویش عربخانه (پذیرش گونه مشترک با فارسی از میان دو رفتار زبانی عربی معیار)

مؤلفه	نوع توالی	گویش عربخانه، زبان عربی و فارسی
۷	توالی فعل اسنادی و گزاره	عربخانه: فعل اسنادی پس از گزاره/مسند عربی: فعل اسنادی هم پیش و هم پس از گزاره/مسند فارسی: فعل اسنادی پس از گزاره/مسند
۱۰	توالی صفت اشاره و اسم	عربخانه: صفت اشاره پیش از اسم عربی: صفت اشاره هم پیش و هم پس از اسم فارسی: صفت اشاره پیش از اسم
۱۱	توالی قید مقدار و صفت	عربخانه: قید مقدار پیش از صفت عربی: قید مقدار هم پیش و هم پس از صفت فارسی: قید مقدار پیش از صفت
۲۳	توالی مفعول و فعل	عربخانه: مفعول پیش از فعل عربی: مفعول هم پیش و هم پس از فعل فارسی: مفعول پیش از فعل

جدول ۴. مؤلفه ترتیب واژه در گویش عربخانه (حفظ رفتار زبانی عربی معیار و نیز پذیرش رفتار زبانی دیگری از فارسی در مسیر تطبیق کامل با فارسی)

مؤلفه	نوع توالی	گویش عربخانه، زبان عربی و فارسی
۴	توالی صفت و مبنای مقایسه	عربخانه: صفت هم پیش و هم پس از مبنای مقایسه عربی: صفت پیش از مبنای مقایسه فارسی: صفت هم پیش و هم پس از مبنای مقایسه

با نگاهی به جدول ۵ می‌توان گفت در مؤلفه ۵ (توالی فعل و گروه حرف اضافه‌ای) عربی معیار یک رفتار زبانی و فارسی معیار رفتار زبانی متفاوتی را داراست که گویش عربی عربخانه علاوه بر حفظ رفتار زبانی عربی معیار، رفتار زبانی فارسی معیار را نیز پذیرفته است و لذا، دو نوع رفتار زبانی (یکی از فارسی و دیگری از عربی) را از خود نشان می‌دهد.

جدول ۵. مؤلفه ترتیب واژه در گویش عربخانه (حفظ رفتار زبانی عربی معیار و نیز پذیرش رفتار زبانی دیگری از فارسی)

مؤلفه	نوع توالی	گویش عربخانه، زبان عربی و فارسی
۵	توالی فعل و گروه حرف اضافه‌ای	عربخانه: فعل هم پیش و هم پس از مبنای مقایسه عربی: فعل پیش از گروه حرف اضافه فارسی: فعل پس از گروه حرف اضافه

تعارض منافع

تعارض منافع نداریم.

ORCID

Zohreh Daneshmand

<https://orcid.org/0009-0003-9990-4797>

Mohammad Amin

<http://orcid.org/0009-0009-4666-7197>

Nasseh

منابع

- آذری، آرزو. (۱۳۹۶). بررسی ساخت صرفی فعل در گویش عربی درمیان و مقایسه آن با عربی معیار. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه بیرجند.
- آموزگار، یوسف. (۱۳۸۰). بررسی گویش منطقه عربخانه و مقایسه آن با عربی کلاسیک، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز.
- آموزگار، یوسف. (۱۳۸۷). تاریخچه مختصر اعراب جنوب خراسان (منطقه عربخانه). دوفصلنامه پژوهشنامه فرهنگ و ادب (ادب حماسی)، ۴(۶)، ۴۹-۱۷.
- <https://doi.org/20.1001.1.23225793.1387.4.6.1.1>
- آیتی، محمدحسین. (۱۳۷۱). بهارستان در تاریخ و تراجم رجال قاینات و قهستان. مشهد: دانشگاه فردوسی.
- استرآبادی، میرزا مهدی خان. (۱۳۴۱). جهانگشای نادری. به اهتمام سید عبدالله انوار. تهران: انجمن آثار ملی ایران.
- امیرآبادی‌زاده، مرجان. (۱۳۸۸). توصیف ساختواره اسم و فعل ثلاثی در گویش عربی منطقه عربخانه بیرجند. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه سیستان و بلوچستان.

جانی، اسماعیل. (۱۳۸۷). بررسی و توصیف گویش عربی شهرستان درمیان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه فردوسی مشهد.

دبیرمقدم، محمد. (۱۴۰۲). رده‌شناسی زبان‌های ایرانی (ویراست دوم). تهران: سمت.
رحمه، بسام. (۱۳۹۹). بررسی تطبیقی رده‌شناختی روابط نحوی (ترتیب سازه، نظام حالت، حرکت پرسشواره، بند موصولی، وجه، نمود و ساخت سببی) در زبان فارسی و عربی. رساله دکتری، دانشگاه تربیت مدرس.

سیدی، سیدحسین و جانی، اسماعیل. (۱۳۸۷). بررسی گویش عربی جنوب خراسان. مجله تخصصی دانشکده ادبیات و علوم انسانی مشهد، ۴۱(۴)، ۱۵۴-۱۴۱.

<https://profdoc.um.ac.ir/paper-abstract-1014159.html>

الشاعر، ملهم. (۱۳۹۸). تحلیلی بر ویژگی‌های رده‌شناختی زبان فارسی و عربی: راهکارهایی برای تسهیل آموزش زبان فارسی و عربی. رساله دکتری، دانشگاه علامه طباطبائی.

عباسی، حبیب‌الله. (۱۳۷۷). «نگاهی به پیشینه تاریخی اعراب جنوب خراسان»، در دیار آفتاب (خراسان‌شناسی). به اهتمام محمد عزیزی. تهران: روزگار.

عزیزی، رقیه. (۱۳۹۷). بررسی دستگاه گویش عربی روستای توتسک. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه بیرجند.

قدوسی، محمد حسین. (۱۳۳۹). نادرنامه. مشهد: انجمن آثار ملی خراسان.

قطریب، حسن. (۱۹۹۴). معجم النحو العربی مرتباً علی حروف الهجاء (چاپ ۱). دمشق: دار طلاس للدراسات والترجمة والنشر.

کاظمی، محمد ایوب. (۱۳۹۳). تاریخ عربخانه. تهران: سیمای دوست.

مفیدی، روح‌الله. (۱۳۹۸). رده‌شناسی نظام حالت اسم در زبان عربی. علم زبان، ۶(۱۰)، ۴۱-۷.

<https://doi.org/10.22054/ls.2019.38240.1168>

ناصح، محمدامین. (۱۳۸۷). تعامل دو زبان فارسی و عربی در جزیره زبانی عربخانه. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبائی.

نوروزی، حامد و قربانی جویباری، کلثوم. (۱۳۹۴). تأثیر فعل اسنادی بر ساختمان فعل در

گویش عربی عربخانه. پژوهش‌های ادبی، ۱۲(۵۰)، ۱۹۴-۱۴۵.

<https://doi.org/20.1001.1.17352932.1394.12.50.6.1>

References

- Abbasi, H. (1998). Historical Overview of the Arabs of Southern Khorasan. In M. Azizi (Ed.), *Diyar-e Aftab (Khorasan studies)*. Tehran: Rozegar. [In Persian]
- Al-Shaer, M. (2019). *Typological analysis of the structural features of Persian and Arabic: Pedagogical implications for language education* [Doctoral dissertation, University of Allameh Tabataba'i]. [In Persian]
- Amirabadizadeh, M. (2009). *Morphosyntactic description of triliteral nouns and verbs in the Arabic dialect of Arabkhaneh in Birjand* [Master's thesis, University of Sistan and Baluchestan]. [In Persian]
- Amuzgar, Y. (2001). *Study of the Arabkhaneh dialect and its comparison with Classical Arabic* [Master's thesis, Islamic Azad University, Central Tehran Branch]. [In Persian]
- Amuzgar, Y. (2008). Brief history of the Arabs of southern Khorasan (Arabkhaneh region). *Culture and Literature Journal*, 4(6), 17–49. [In Persian] <https://doi.org/20.1001.1.23225793.1387.4.6.1.1>
- Ayati, M. H. (1992). *Baharestan: A History and Biography of Qaenat and Questan*. Mashhad: Ferdowsi University of Mashhad. [In Persian]
- Azari, A. (2017). *Morphological study of the verb in the Arabic dialect of Darmian and its comparison with Standard Arabic* [Master's thesis, University of Birjand]. [In Persian]
- Azizi, R. (2018). *Study of the phonological system of the Arabic dialect of Tutesk village* [Master's thesis, University of Birjand]. [In Persian]
- Dabirmoghaddam, M. (2023). *Typology of Iranian languages* (2nd ed.). Tehran: Samt. [In Persian]
- Dahlgren, S. (1998). *Word order in Arabic*. Acta Universitatis Gothenburgensis. Goteborg, Sweden. <https://dokumen.pub/word-order-in-arabic-9173463280.html>
- Dryer, M. (1992). the Greenbergian word order correlations. *Language*, 68(1), 81-138. <https://dx.doi.org/10.1353/lan.1992.0028>.
- Estarabadi, M. (1962). *Jahangosha-ye Naderi*. (S. A. Anvar, Ed.). Tehran: Iranian National Monuments Association. [In Persian]
- Jani, E. (2008). *Descriptive study of the Arabic dialect of Darmian County* [Master's thesis, Ferdowsi University of Mashhad]. [In Persian]
- Kazemi, M. A. (2014). *History of Arabkhaneh*. Tehran: Sima-ye Dust. [In Persian]

- Mofidi, R. (2019). Typological study of the case system in Arabic. *Language Science*, 6(10), 7–41. [In Persian]
<https://doi.org/10.22054/ls.2019.38240.1168>
- Nasseh, M. A. (2008). *Persian-Arabic language contact in the language island of Arabkhaneh* [Master's thesis, University of Allameh Tabataba'i]. [In Persian]
- Norouzi, H., & Ghorbani-Jouybari, K. (2015). Effect of the copular verb on verbal structure in the Arabic dialect of Arabkhaneh. *Literary Studies*, 12(50), 145–194. [In Persian]
<https://doi.org/10.1001.1.17352932.1394.12.50.6.1>
- Qatrib, H. (1994). *Arabic Grammar Dictionary Arranged Alphabetically*. Damascus: Dar Talas for Studies, Translation and Publishing. [In Persian]
- Qodousi, M. H. (1960). *Nadernameh*. Mashhad: Iranian National Monuments Association of Khorasan. [In Persian]
- Rahmeh, B. (2020). *Typological comparison of syntactic relations in Persian and Arabic* [Doctoral dissertation, Tarbiat Modares University]. [In Persian]
- Sayyedi, S. H., & Jani, E. (2008). Study of the Arabic dialect of southern Khorasan. *Journal of Faculty of Letters and Humanities*, University of Mashhad, 41(4), 141–154. [In Persian]
<https://profdoc.um.ac.ir/paper-abstract-1014159.html>
- Seeger, U. (2002). Sprich doch mit deinen Knechten aramäisch, wir verstehen es!“ 60 Beiträge zur Semitistik. Festschrift für Otto Jastrow zum 60. Geburtstag. (Herausgegeben von Werner Arnold und Hartmut Bobzin) Wiesbaden: Harrassowitz.

استناد به این مقاله: دانشمند، زهره و ناصح، محمدامین. (۱۴۰۴). تأثیر تماس زبانی بر مؤلفه‌هایی از ترتیب واژه در گویش عربخانه: رویکردی رده‌شناختی. *علم زبان*، ۱۲(۲۱)، ۲۰۵–۲۳۰. doi: 10.22054/ls.2024.79864.1660

Language Science is licensed under a Creative Commons Attribution-Noncommercial 4.0 International License.